

***Lietuvos jūriniai interesai kaip
jūrinės savimonės atspindys***

Rimas Žaromskis

KU Baltijos pajūrio tyrimų ir projektavimo institutas

Savimonė (mentalitetas) – tai individui arba žmonių grupei būdingas suvokimo ir galvosenos būdas bei jų santykis su realia tikrove.

Savimonei ypač svarbu:

- a) suvokimas ir pažinimas;
- b) aplinkos kaip ugdančio komponento panaudojimas;
- c) aplinkos kaip praktinę veiklą skatinančio komponento panaudojimas.

Jūra – viena svarbiausių akcentų, formuojančių lietuvių tautos gyvenamąją aplinką, ir nors užima kuklią vietą vidinių erdvinių ryšių sistemoje (90,6 km kranto), bet sudaro sąlygas formotis mūsų krašto funkciniam ryšiams regioniniu ir net pasauliniu lygmeniu.

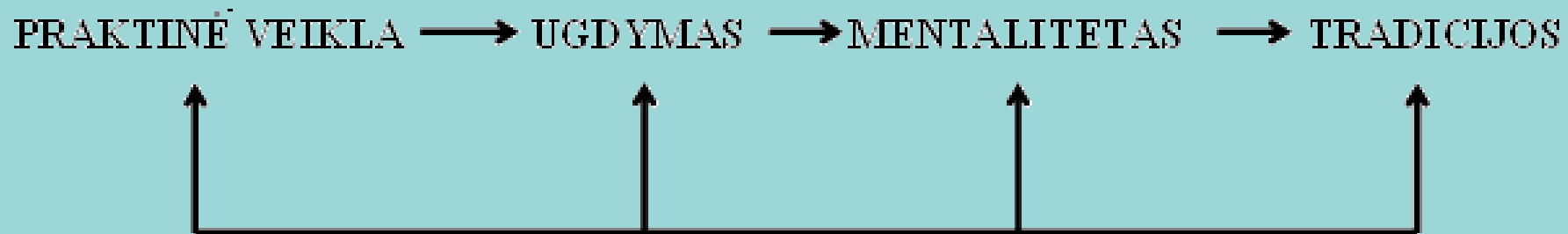

**Ar svarbi jūrinē
savimone?**

**Kaip tai vyko
Lietuvoje?**

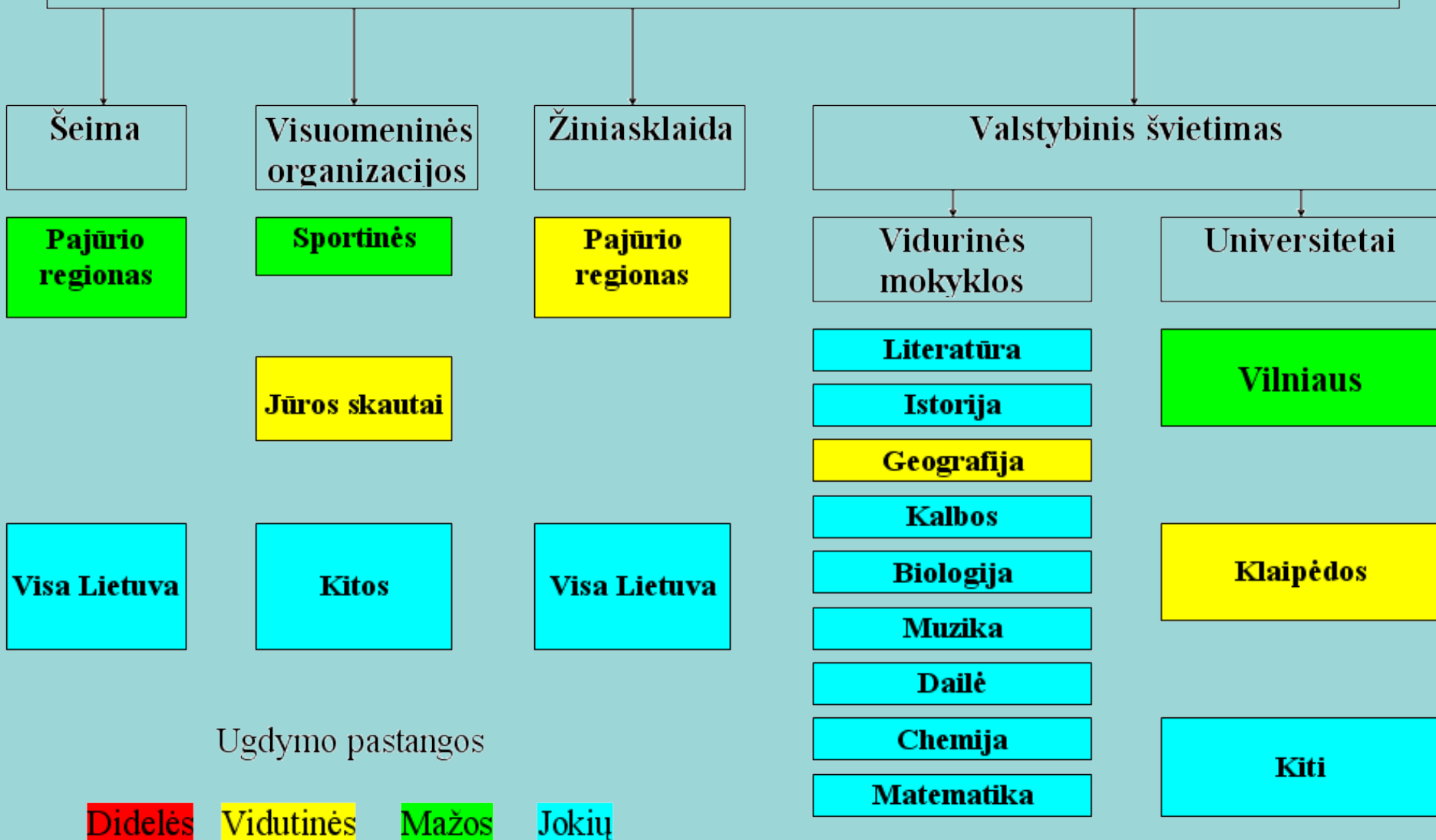
JŪRINIO MENTALITETO UGDYMO SCHEMA (šiandieninė)

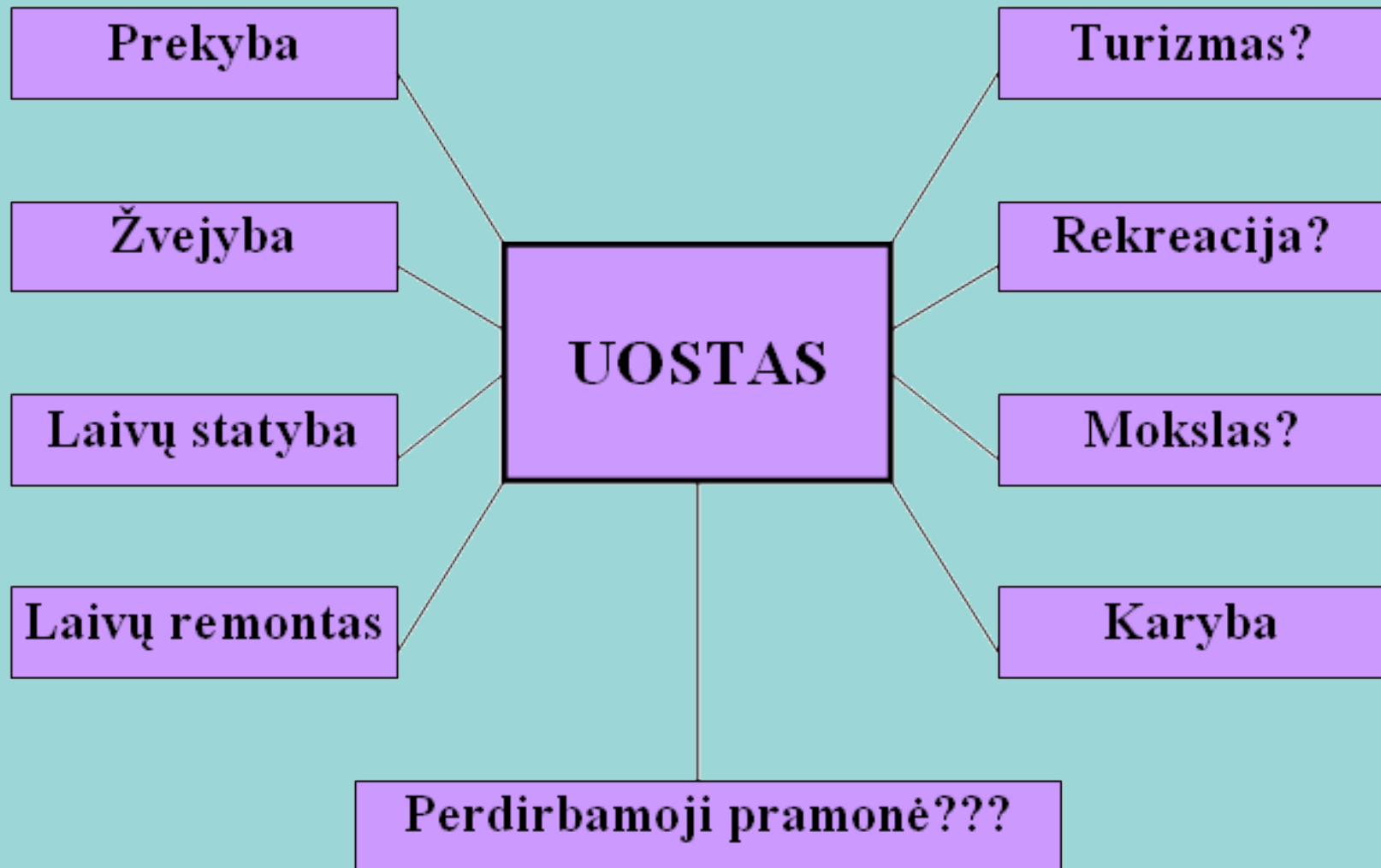
ISTORIJS BĖGYJE JŪROJE PRIE LIETUVOS KRANTŲ DOMINUOJANČIOS ETNINĖS IR EKONOMINĖS GRUPĖS

Laikotarpis	Siekia dominuoti	Realiai dominuoja	Uostai ir uostavietės	Iškiliausios asmenybės
VII -IX a.	Normanai	Normanai, kuršiai	Grobin, Šventoji? Klaipėda?	
IX - XII a.	Hanza	Hanza, kuršiai, prūsai	Grobin, Šventoji?	
XIII-XV a.	Hanza, kryžiuočiai	Hanza, kryžiuočiai	Dancigas, Karaliaučius, Ryga Klaipėda, Šventoji?, Liepoja, Ventspilis,	
XVI-XVIII a.	Lietuviai, rusai, švedai	Vokiečiai	Dancigas, Karaliaučius, Piliava, Ryga Klaipėda, Šventoji, Liepoja, Ventspilis,	Žygimantas Augustas, Mikalojus Radvila Juodasis, Jonas Karolis Chodkevičius, Janas Zamoiskis, Jonušas (Skuminas) Tiškevičius
XIX a.	Vokiečiai, rusai	Vokiečiai, rusai	Karaliaučius, Klaipėda bei Liepoja, Ryga	Tiškevičiai
1900-1940 m.	Vokiečiai	Lietuviai	Klaipėda, Šventoji	J. Šimoliūnas, K. Stulpinas, T. Daukantas, J. Losinskis, E. Galvanauskas Tiškevičiai
1945-1990 m.	Lietuviai	Rusai	Klaipėda	
1990-2010 m.	Lietuviai	Lietuviai	Klaipėda, Būtingė	

JŪRINIO MENTALITETO, KAIP PILIETINĖS SĄMONĖS KOMPONENTO, UGDYMAS JŪRINĖJE VALSTYBĖJE

SU JŪRA SUSIJUSIOS PRAKTIŠNĖS VEIKLOS SCHEMA

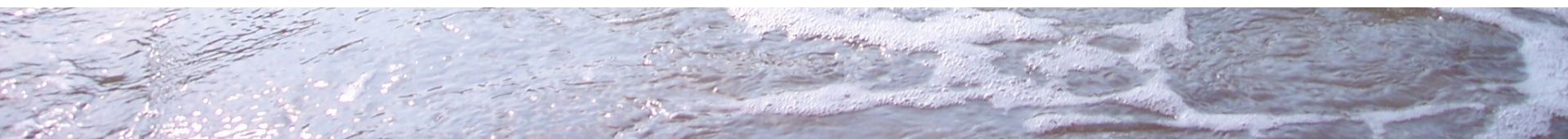

KAI KURIŲ PRAKTINĖS VEIKLOS RŪŠIŲ ĮTAKA LIETUVIŠKAI SAVIMONEI 1945-1990 m.

Vertinimo dydis

didelis
vidutinis
mažas
nėra

Veikiantis faktorius	Prekybos laivynas	Uostas	Žvejyba		Laivų statyba ir remontas	Rekreacinis ūkis	Jūreivystės mokykla
			Okeaninė	Baltijos			
Integracijos į Sovietų Sąjungą laipsnis							
Vyraujanti kalba	Rusų	Rusų	Rusų	Rusų Lietuvių	Rusų Lietuvių	Lietuvių	Rusų
Terminologija	Rusų	Rusų	Rusų	Rusų	Rusų	Lietuvių	Rusų
Apytikris lietuvių %	15	40	20	40-60	40-60	95	50
Poveikis savimonės ugdymui							
Lietuvio (vidut.) interesų ratas							

Ar tai atsitiktinumai?

- 1992-1995 m. už SSSRS Vniešekonombanke uosto sukauptus valiutinius išteklius (~ 100 mln. \$) taip ir nepradėjo statyti Klaipėdos uosto šiaurinio varianto su naftos terminalu, kol sovietai tą banką likvidavo ir valiuta dingo.
- Daug triukšmo žiniasklaidoje ir visuomenėje kilo dėl „Jūros laivyno praradimo, tačiau nei žodžiu neužsiminta apie Pasaulio vandenyno žvejybos kvotų ir tarptautinių žuvies rinkų praradimą, kurios vertintinos daug kartų daugiau už laivyną.
- Pastaraisiais metais vis atidėliojamas Šventosios uosto atkūrimas, nors yrant senajam uosto molui, vis daugiau nešmenų jį aplenkia ir slenka į šiaurę Latvijos link. Taigi, gailint lėšų uosto renovacijai, jas teks sunaudoti krantosaugai.
- Per Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos atminimo dienos (2010 01 14) minėjimą seime, kuriame dalyvavo ir kurį vedė mūsų universiteto senato nariai, akcentuota šio krašto tautosaka, menas, literatūra, religija, bet nei žodžio apie jūros ar uosto reikšmę Lietuvai ...

Šiandienos iššūkiai vėl reikalauja visų mūsų aiškios jūrinės savimonės sprendžiant:

- Ar mums reikėtų kokios nors atviro vandenyne akvatorijos, jei, tarkime, po metų Jungtinių Tautų iniciatyva būtų pradėta šiandien laisvų akvatorių dalyba?
- Lietuvos ekonominės zonos valdymo ir panaudojimo klausimus (šiandien akvatorija iš viso neturi šeimininko);
- Klaipėdos uosto plėtros varianto pasirinkimą: šiaurinis-jūrinis ar pietinis-marių).
- Šventosios uosto atkūrimo klausimą;
- Mažųjų uostų statybos problemas;
- Subalansuotos krantosaugos ir krantonaudos klausimus.